

Sosiaali- ja terveysministeriölle

STM004:00/2017

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi turvakotilaiksi

Ensi ja turvakotien liitto on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, jonka sääntömääräinen yhteiskunnallinen tehtävä on puolustaa lapsen etua, turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta sekä ehkäistä perheväkivaltaa. Liiton väkivaltatyö tarjoaa apua väkivallan kaikille osapuolille, niin väkivaltaa tai sen uhkaa kokeville kuin väkivallan tekijöillekin. Erytystä huomiota kiinnitetään lasten auttamiseen. Liiton jäsenyhdistykset ylläpitävät 13 turvakotia ja 21 paikkakunnalla on perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön avopalveluita. Nämä tuen muodot tavoittivat viime vuonna lähes 5000 apua tarvitsevaa. Lisäksi tietoa, neuvoja ja keskusteluapua tarjoavassa Nettiturvakodissa oli vuonna 2016 yli 36 000 käyttäjää.

Ensi- ja turvakotien liitto kiittää mahdollisuudesta sekä osallistua turvakotilain seurantaryhmään että lausua tästä hallituksen esitysluonnoksesta. Pidämme hyvänä sitä, että esitysluonnos mahdollistaa toiminnan pitkäjänteisen rahoituksen toistaiseksi voimassa olevien päätösten muodossa ja selkeyttää hallinnollisia ratkaisuja. Myös nykyisen asetuksen mukaisten koulutusedellytysten siirtymäsäännösten säilyttäminen on tärkeä asia, joka esityksessä on huomioitu. Kiitämme niin ikään sitä, että Istanbulin sopimus ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on kirjattu hallituksen esitykseen.

Ensi- ja turvakotien liitto ehdottaa vielä muutamien asioiden tarkistamista esityksen lopulliseen versioon. Luonnoksesta poimitut tekstit on esitetty kursiivilla, ja niiden perään on kirjattu ehdotuksemme:

Lain perusteluosa

2.3.3. Voimassa oleva turvakotilaki

THL:lle kuuluu turvakotitoiminnan valtakunnallinen koordinointi, ja jotta laitos voisi tosiasiallisesti hallinnoida turvakotitoimintaa ja varmistaa laissa asetettujen vaatimusten toteutumisen, sillä tulisi olla riittävät keinot palveluntuottajien ohjaukseen. THL:llä tulisi myös olla tosiasiallinen mahdollisuus ohjata turvakotitoimintaa ilman, että se on esimerkiksi neuvoteltava erikseen kaikkien palveluntuottajien kanssa kustakin toimintaa koskevasta linjauksesta ja linjausten mahdollisesti edellyttämistä sopimusmuutoksista. (s.9)

Kommentti:

THL tekee valtionapupäätöksen, jossa määritellään turvakotipalvelun tuottajalle tietyt ehdot, jolla valtionavustus myönnetään. Päätökseen ei voi kirjata THL:lle avointa mandaattia puuttua tuottajan toimintaan yksipuolisesti ohjauksellisesti, jollei tuottaja riko valtionapupäätöksen ehtoja. Valtion rahoitus ei voi edellyttää, että palveluntuottajan toiminta on THL:n **hallinnoimaa**. Valtaosa turvakodeista on järjestöjen ylläpitämiä ja ne ovat juridisesti itsenäisiä toimijoita, eikä turvakotilailla voi kaventaa järjestöjen päätösvaltaa omasta toiminnastaan, sen johtamisesta ja hallinnoinnista. Kyse on järjestöjen autonomiasta.

Turvakotitoiminnan kehittämiseen liittyvät linjaukset, esimerkiksi laatukriteereiden kehittäminen ja uudistaminen, tulee tehdä yhteistyössä turvakotitoimintaa ylläpitävien tahojen sekä lähisuhde- ja perheväkivalta-ilmioistä asiantuntemusta omaavien valtakunnallisten järjestöjen kanssa. Näin voidaan varmistaa kehittämistyöhön mahdollisimman laaja asiantuntemus. Ensi- ja turvakotien liitolla on lähes 40 vuoden kokemus lähisuhde- ja perheväkivallan vastaisesta työstä ja olemme miellämme kehittämässä toimintaa edelleen.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Toiminnan yhteiskunnallinen tarpeellisuus ja vaikuttavuus huomioon ottaen on kuitenkin perusteltua, että turvakotipalvelut rahoitettaisiin kokonaan valtionavustuksilla. Tätä tukee myös se seikka, että Istanbulin sopimuksen nojalla valtiolla on velvollisuus huolehtia asianmukaisten ja helposti saavutettavien turvakotien perustamisesta riittävässä määrin. (s.13)

Kommentti:

Kun vastuu turvakotitoiminnan rahoituksesta on lakisääteisesti valtiolla, ei riski yllättävistä, pakollisista ja täysin turvakotitoiminnan tuottamiseen liittyvistä kuluista saa jäädä yleishyödyllisille toimijoille. Perusteissa on syytä mainita, että kokonaisrahoitus sisältää myös turvakotitoiminnan kiinteistön kulut täysimääräisesti esim. toiminnalta edellytettävät esteettömyyden tai saniteettitilojen nykyaikaistamisen remontit.

Lisäksi lakiin otettaisiin turvakodin henkilöstön kouluttamista koskeva perussäännös. (s. 13)

Kommentti:

Tämä lause on syytä poistaa, koska asia poistettiin myös pykälästä.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetussa laissa STM:n tehtäväksi säädettäisiin ainoastaan turvakotitoiminnan yleinen johto ja ohjaus. (s.14)

Kommentti:

Ensi- ja turvakotien liitto ehdottaa, että tässä todetaan vain yleinen ohjaus. Nyt ei ole kyse valtion toiminnasta, vaan valtion rahoittamasta toiminnasta. Valtio ylläpitää koulukoteja ja luonnollisesti siis myös johtaa niitä – mutta turvakotien johtaminen on tuottajaorganisaation tehtävä.

Kommentteja pykäliin ja niiden yksityiskohtaisiin perusteluihin

2 §

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin turvakoti turvakotipalvelua tarjoavaksi sosiaalihuollon yksiköksi, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö ja hänen alaikäiset lapsensa voivat hakeutua tilapäisesti asumaan. (yksityiskohtaiset perustelut, s. 16)

turvakodilla turvakotipalvelua tarjoavaa sosiaali- ja terveydenhuollon yksikköä, johon lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeva henkilö ja hänen alaikäiset lapsensa voivat hakeutua tilapäisesti asumaan. (pykälät, s. 22)

Kommentti:

s. 22 tulee myös olla sosiaalihuollon yksikkö

Asuminen on huono sana kuvaamaan turvakodissa oloa. Ehdotamme molempiin kohtiin sen tilalle ”saamaan ympärivuorokautista turvaa ja kriisiapua”.

Toisaalta esimerkiksi turva-asuntoja ja turvataloja, joissa ei tarjota psykososiaalista tukea väkivallan uhreille, ei olisi jatkossakaan pidettävä turvakoteina. (yksityiskohtaiset perustelut s.16)

Kommentti:

Turva-asunnoissa ja turvataloissa on usein myös psykososiaalista tukea tarjolla – turvakodeista ne erottaa se, että turvakodissa on ympärivuorokautisesti henkilökuntaa. Turvatalot ovat SPR:n nuorten kriisipisteitä moneen muuhunkin asiaan kuin lähisuhdeväkivaltaan. **Ehdotamme lauseen täydennystä:** ”Toisaalta esimerkiksi turva-asuntoja ja turvataloja, joissa ei tarjota psykososiaalista tukea väkivallan uhreille tai joissa ei ole ympärivuorokautisesti henkilökuntaa, ei olisi jatkossakaan pidettävä turvakoteina”.

4 §

Henkilöstön pätevyysvaatimuksista on määrä jatkossakin säätää valtioneuvoston asetuksella (yksityiskohtaiset perustelut, s.17)

Kommentti:

Tässä olisi hyvä mainita, että turvakotiasetuksen 3 §:ssä olevat siirtymäaika koskevat säännökset otetaan myös ehdotetun lain nojalla säädettävään asetukseen, vaikka asia tulee esiin myös Tarke-kemmat säännökset ja määräykset -kohdassa, sivulla 20.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin turvakodin henkilöstön kouluttamista koskeva säännös. Voimassa olevan turvakotilain 9 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan THL:n ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on sovittava turvakotihenkilöstölle järjestettävästä koulutuksesta. Lisäksi turvakotiasetuksen 2 §:ssä säädetään edellä mainitusti turvakotihenkilöstön kouluttamisesta. (yksityiskohtaiset perustelut, s. 17)

Kommentti:

Koska uuteen turvakotilakiin ei tule säännöstä koulutusten kirjaamisesta sopimukseen, olisi nykyisen lain kohta selkeyden vuoksi hyvä jättää pois, ja siirtyä ensimmäisen lauseen jälkeen suoraan seuraavaan kappaleeseen.

Esityksessä ehdotetaan, että THL järjestäisi valtakunnallisesti koulutusta turvakotipalvelujen tuottajille. THL on jo tähän asti järjestänyt koulutusta lasten kanssa tehtävästä työstä yhteistyössä muiden tahojen kanssa, ja lähisuhdeväkivallasta ja kriisityöstä kouluttaminen on suunnitteilla. Kouluttamista näistä aihealueista olisi perusteltua jatkaa myös tulevaisuudessa. Lisäksi palveluntuottajan olisi säännöksen mukaan huolehdittava riittävän täydennyskoulutuksen, kuten turvallisuuskoulutuksen, järjestämisestä henkilöstölleen. (yksityiskohtaiset perustelut, s. 17)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos järjestää valtakunnallisesti koulutusta turvakotipalvelujen tuottajille. Lisäksi palveluntuottajan on järjestettävä henkilöstölleen tarpeellinen täydennyskoulutus. (pykälät, s.22)

Kommentti:

Ehdotamme, että pykälän asioiden järjestystä muutetaan seuraavasti: Palveluntuottajan on järjestettävä henkilöstölleen tarpeellinen täydennyskoulutus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos järjestää valtakunnallisesti koulutusta turvakotipalvelujen tuottajille.

Vastaava muutos tarvitaan myös perusteluihin, ja lisäksi yhteistyö muiden palvelujen kanssa ulotettaisiin tulevaan toimintaan: Palveluntuottajan olisi säännöksen mukaan huolehdittava riittävän täydennyskoulutuksen, kuten turvallisuuskoulutuksen, järjestämisestä henkilöstölleen. THL järjestäisi valtakunnallisesti koulutusta turvakotipalvelujen tuottajille yhteistyössä muiden tahojen kanssa. THL on jo tähän asti järjestänyt koulutusta lasten kanssa tehtävästä työstä, ja lähisuhdeväkivallasta ja kriisi-työstä kouluttaminen on suunnitteilla. Kouluttamista näistä aihealueista olisi perusteltua jatkaa myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 27.04.2017

Riitta Särkelä
pääsihteeri
Ensi- ja turvakotien liitto ry

Sari Laaksonen
kehitysjohtaja
Ensi- ja turvakotien liitto ry